

ת"פ 60386/06/14 - מדינת ישראל נגד נוחי דנקנר, איתי שטרומ, אי די בי חברה לאחזקות בע"מ, קלוס טריידינג בע"מ

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 60386-06-14 מדינת ישראל נ' דנקנר ואח'
תיק חיצוני:

בפני	כב' השופט חאלד כבוב
המאשימה	מדינת ישראל
נגד	
הנאשמים	1. נוחי דנקנר 2. איתי שטרומ 3. אי די בי חברה לאחזקות בע"מ 4. קלוס טריידינג בע"מ

החלטה

בפני בקשה לביטול כתב אישום כנגד נאשמת 3 (להלן: "החברה" או "המבקשת") לפי סעיף 149(4) יחד עם סעיף 150 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982. עו"ד משה ישראל שמייצג את המבקשת ביקש לשכנע את בית המשפט שיש מקום לקבל את הבקשה בהתבסס על פסק דין שיצא לא מכבר על ידי בית משפט זה בפרשה אחרת, בת"פ (מחוזי ת"א) 23842-11-11 **מדינת ישראל נ' לוי ואח'** (19.11.2013) (להלן: "**פרשת מליסרון**"), שבה בית המשפט ניתח את "תורת האורגנים" והגיע לכלל מסקנה כי לא היה מקום להרשיע את החברות הציבוריות באותו מקרה.

1. עו"ד ישראל ציין כי מעובדות כתב האישום עולה בבירור שהמעשים הפליליים לכאורה העומדים בבסיס כתב האישום, היינו, הסיכום על תוכנית ההשפעה וביצועה, נעשו באמצעות פעולות בהן לא הייתה לחברה, במובחן מדנקנר, כל חלק. לצורך זה הוא מפנה לסעיפי כתב האישום הרלוונטיים.

זאת ועוד, עו"ד ישראל מוסיף וטוען שמעורבותו הלכאורית של מר דנקנר ברכישות אותן ביצעו שטרומ ושלג, מעורבים נוספים בפרשה, נעשתה שלא באמצעות החברה.

גם העבירות שמיוחסות לכאורה לדנקנר לא בוצעו במסגרת תפקידו בחברה ואלה מיוחסות לחברה אך ורק מכח היותו של דנקנר אורגן של החברה, מדובר בכספים פרטיים של דנקנר, מדובר בניצול קשרים פרטיים של מר דנקנר עם הבנקים והכל ללא ידיעת החברה, ללא מעורבות שלה וללא שיתוף אורגנים אחרים בחברה.

עו"ד ישראל מבקש מבית המשפט לבצע אבחנה בין פעולות אורגן בתאגיד במסגרת תפקידו לבין פעולתו כאדם

פרטי שלא במסגרת תפקידו ולצורך זה הוא מפנה כאמור לשורה של פסקי דין בהם נדונה סוגיה זו ומבקש להקיש מאותן הלכות שראוי לקבל את הבקשה הואיל והמעשים בוצעו שלא במסגרת החברה, לא באמצעות מוסדות החברה וללא שימוש במשאבי החברה. לטענתו, עובדות אלו מחזקות את הטענה שהפעולות הלכאוריות נעשו שלא במסגרת תפקידו של דנקנר בחברה, ועל כן הוא לא פעל כאורגן של החברה.

עו"ד ישראל לא התעלם מהעובדה שההלכה שנקבעה בפרשת מליסרון ניתנה במסגרת הכרעת הדין הכוללת ולא במסגרת הכרעה בטענה מקדמית של עתירה לביטול כתב אישום. ובעניין זה טען שהחברה מסכימה לקבל את עובדות כתב האישום לצורך הכרעה בבקשה.

2. במסגרת הדיון בתיק שהתקיים ביום 29.9.2014 ציינתי בפני עו"ד ישראל כי אמנם מדובר בטענה מקדמית שעל החברה להעלות בשלב ראשוני של המשפט, עוד בטרם מסירת תגובה למיוחס לחברה בכתב האישום, אך הוספתי וצינתי כי יש צורך בשמיעת הראיות בתיק על מנת שניתן יהיה להכריע בטענה מקדמית זו באופן ראוי ועל בסיס הראיות שיוצגו בפני בית המשפט בסוגית תורת האורגנים במקרה זה. רק לאחר שיוצגו הראיות יוכל בית המשפט לאבחן בין מעשיו הלכאוריים של מר דנקנר לבין אחריותה של החברה מכח תורת האורגנים למעשים לכאוריים אלה.

העובדה שעו"ד ישראל ביקש לטעון שלצורך הכרעה בבקשה זו הוא מסכים לקבל את עובדות כתב האישום כנכונות, היא טענה שבית המשפט לא יכול לקבל שהרי אין הסכמה מצד עו"ד ישראל, כמו גם מצידו של עו"ד רובין שמייצג את הנאשמת 4, לנכונות עובדות כתב האישום, ולצורך זה ראיתי לפניי את תגובת הנאשמת 4 למיוחס לה בכתב האישום.

גם עו"ד ישראל שטרם מסר תגובה מפורטת של המבקשת לכתב האישום, מצא לנכון לסייג את עמדתו בדבר נכונות עובדות כתב האישום רק לצורך הכרעה בבקשה זו, ללמדך שהמבקשת אינה רואה את עובדות כתב האישום ככאלה שעולות בקנה אחד עם עמדתה ולפיכך אין כל משקל להצהרה שלצורך הכרעה בבקשה זו, מסכימה המבקשת לקבל את עובדות כתב האישום כנכונות.

3. המשיבה בתגובה בכתב וגם בטיעון בעל פה שנערך בבית המשפט חזרה על עמדתה שראוי לדחות על הסף את הבקשה. ראשית, משום שבחינת תפקידו של דנקנר ושיקולי החלת תורת האורגנים יכולים וצריכים להתברר רק בתום שמיעת פרשת התביעה וההגנה לאחר ברור קפדני וברור מלוא מסכת הראיות תוך פרישת היריעה העובדתית בפני בית המשפט.

גם המשיבה הפנתה את בית המשפט לקביעה שניתנה בפרשת מליסרון ולפסיקה אחרת של בית המשפט העליון, טענה שדנקנר פעל לכאורה במסגרת תפקידו כאורגן בחברה, הוסיפה וציינה שאין צורך לעשות שימוש בכספי החברה ומשאביה לצורך החלת תורת האורגנים, טענה שלא נדרשת מודעות של אורגנים נוספים בחברה ושאינן רלוונטיות לסוגית החלפת השליטה בחברה לצורך קביעת האחריות הפלילית.

4. העובדה שהמבקשת טרם מסרה תגובה מפורטת לכתב האישום היא שעומדת בבסיס המלצת בית המשפט למבקשת לדחות את ההכרעה בבקשה המקדמית עד לשלב של סיום שמיעת הראיות בתיק, וזאת כאמור לעיל כדי לאפשר לבית המשפט להכריע על בסיס עובדות שיש בהן כדי לאשש או להפריך את האישום המיוחס למבקשת.

המבקשת ביקשה מחד לטעון בפני בית המשפט שלצורך הכרעה בבקשה זו היא מוכנה לראות בעובדות הנטענות בכתב האישום כעובדות נכונות, אך מאידך, היא מסייגת את הסכמתה רק לצורך הכרעה בבקשה. הוזה אומר, אין הסכמה מצד המבקשת במסגרת המענה לכתב האישום לנכונות העובדות המיוחסות לה בכתב האישום.

הלכה פסוקה היא שאורגניו של תאגיד נתפסים בתור "מוחו" ו"זרועותיו" היינו "האני האחר":

"על פי תורת האורגניזם... פעולותיו של האורגן נחשבות לפעולותיה של החברה. מחשבותיו, כוונותיו ומניעיו של האורגן נחשבים למחשבותיה, לכוונותיה ולמניעיה של החברה עצמה מכח ייחוס פעולות ומחשבות האורגניזם לחברה עצמה, הרי שבמידה שאותן פעולות ומחשבות מקימות אחריות משפטית - נושאת החברה עצמה באחריות משפטית ישירה לאותן הפעולות והמחשבות". ראה ד"ר אירית חביב סגל, דיני חברות (כרך ב' 2007).

ראה לצורך זה גם את פירוט הפסיקה והספרות המקצועית כפי שפורטו בסעיף 5 להחלטתי בפרשת מליסרון. באותה החלטה פירטתי את המבחנים והסוגיות שבית המשפט שוקל שעה שהוא מכריע בסוגיה זו של ייחוס אחריות פלילית לחברה בהתבסס על פעולות שנעשו על ידי אורגן של אותה חברה ובין היתר ציינתי את השאלות המקוריות הטעונות הכרעה: הראשונה, האם תכליתו של האיסור הפלילי המדובר מורה כי יש לסייג תכולתו על התאגידים, והשנייה, האם בבחינה מהותית יש לראות בפעולות המבססות את כתב האישום כפעולות אשר נעשו בידי אורגניה של החברה ובכשירותם ככאלה. לצורך הכרעה בשאלה שנייה זו, בית המשפט נדרש ליתן דעתו למספר שיקולים חשובים השלובים זה בזה וביניהם: אופייה של העבירה הנדונה; זהות התאגיד הנאשם; תפקידו של האורגן בתאגיד וסמכויותיו בנסיבות המקרה הנדון; כוונת המבצע בעת ביצוע העבירה; תוצאות המעשים הפליליים ופעולותיו של התאגיד כמו גם יכולתו לפעול למניעת הישנות העבירות. במסגרת הדיון בסוגית זהות התאגיד הנאשם גם למקרים בהם מדובר בתאגידים הפועלים במסגרת קונצרן ציינתי שם ששאלה זו אינה פשוטה כלל ועיקר לאור המגוון האינסופי של הדרכים בהן ניתן לעצב את הפעילות הקונצרנית. בפרק של תפקידו של האורגן בתאגיד וסמכויותו קבעתי שניתנת חשיבות לתפקידו, מעמדו היחסי והיקף סמכויותיו של מבצע הפעולות הלכאוריות בהיררכיה התאגידית זאת כדי לייחד את האחריות הפלילית של התאגיד רק לפעילותם של האורגנים אשר ניתן לראות בהם כמוחו של התאגיד "האלטר-אגו". הוספתי וציינתי שכל מקרה יבחן על פי נסיבותיו בהתאם להיקף הסמכות שניתנה למבצע העבירה, לאופייה של הפעילות המדוברת, היקפה של הפעילות הן מבחינה אובייקטיבית והן ביחס לחלקה בפעילותו הכוללת של התאגיד.

5. מכל אלה עולה שאין הצדקה עניינית ומהותית להכרעה מקדמית בסוגיה זו של אחריות התאגיד עוד בטרם יתבררו העובדות הרלוונטיות שבית המשפט יוכל לבסס את קביעותיו עליהן ולמתוח קו בין מעשיו של האורגן לבין אחריותו הפלילית של התאגיד, אם בכלל ראוי למתוח קו שכזה.

טרם נתבררה אחריותו של האורגן עצמו, טרם הוכרעו כל הסוגיות העובדתיות השנויות במחלוקת, הכל כפי שעולה מהתגובות שהוגשו לכתב האישום, טרם ניתנה תגובה מפורטת של המבקשת עצמה כך שבית המשפט לא יוכל להכריע בכל אותן נקודות שפירטתי בסעיף 4 לעיל בהתבסס על עובדות שהוכחו בפני בית המשפט. מה עוד שקבעתי בכל החלטה שכל מקרה יישקל על פי נסיבותיו בהתבסס על אותם מבחני משנה נשוא השאלה העיקרית השנייה לרבות אופייה של העבירה, זהות התאגיד, תפקיד האורגן וסמכויותיו, כוונת המבצע בעת ביצוע העבירה, תוצאות העבירה וסוגיות נגזרות אחרות שביורן וההכרעה בהן אפשרית רק לאחר שמיעת כל הראיות בתיק.

אשר על כן ומכל הטעמים שפירטתי לעיל, מצאתי לדחות את הבקשה לביטול כתב האישום כנגד המשיבה 3 בשלב זה, וזאת כמובן מבלי לגרוע ולפגוע בזכותה של המבקשת לשוב ולהעלות את הטענות המפורטות בבקשה לאחר שבית המשפט ישמע את הראיות בתיק.

ניתנה היום, י"ח תשרי תשע"ה, 12 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.